

Voorzitter van de Raad van Korpschefs

Minister, dames en heren, collega's, familie Kuijten en familie Van der Ven,

We staan hier om eer te bewijzen aan de collega's die ons tijdens de uitoefening van ons vak zijn ontvallen.

Vandaag herdenken wij in het bijzonder onze collega's Lucas Kuijten uit het korps Utrecht en Martijn van der Ven van het korps Noord- en Oost Gelderland. Beide collega's zijn omgekomen bij een ongeval met een dienstmotor tijdens de uitoefening van hun vak. Zij krijgen vandaag een plaats hier, in de Tuin van Bezinning.

Deze Tuin is voor ons een plaats voor herinnering aan collega's. Het is ook een rustige plaats om na te denken over ons vak en na te gaan wat werkelijk belangrijk voor ons is: betrokken zijn bij de samenleving, werken aan veiligheid, een goede politieman of -vrouw zijn.

Het overlijden van Lucas en Martijn, en al de andere collega's die in voorgaande jaren zijn gestorven bij de uitoefening van ons vak, leidt onherroepelijk naar de vraag wat het betekent om politieman of -vrouw te zijn. Welke offers we moeten brengen, welke afweging we daarbij maken.

Lucas en Martijn deelden met ons de passie voor het politievak.

Zij waren gedreven, om goed politiewerk te leveren – om betekenis te hebben voor mensen.

Zij waren als politieambtenaar waakzaam en dienstbaar aan de waarden van de rechtsstaat.

Dat klinkt complex. Dat is het ook, maar in praktijk betekent het dat Lucas en Martijn, net als vele collega's iedere dag weer, werkten en werken aan het paal en perk stellen aan het handelen van mensen die zich te veel ruimte permitteren. Het zijn de criminelen, dan wel a-socialen die frequent met politieoptreden geconfronteerd worden.

Maar ook het beschermen van mensen die in de verdrukking dreigen te komen, is een wezenlijke concretisering van de waakzame en dienstbare politieambtenaar.

Het is niet eenvoudig wat we hiermee vragen van onze collega's. Het maakt politiewerk ook tot een veeleisend vak. Het vraagt van onze collega's dat zij 'het goede' doen in een afweging van belangen vanuit gemeenschappelijk gedragen waarden.

Een voorbeeld hiervan uit de praktijk van de politie in de Utrechtse wijk Kanaleneiland. Vijf jaar geleden bijna een no go area, nu een wijk waarin de zware overlast en criminaliteit sterk is gedaald.

Wijkteamchef Elfalah geeft aan dat onze benadering van de problematiek van overlast en criminaliteit hard-sociaal was.

Hard-sociaal - Elfalah maakt het duidelijk aan de jongeren in deze wijk: "de ijzeren en de fluwelen handschoen; het is aan jullie hoe je behandeld wordt".

Maar de wijkteamchef gaf ook duidelijkheid bij onze collega's, ik citeer: "Gedraag je goed en professioneel. Het mag nooit aan ons liggen dat er een incident plaatsvindt. Maar we moeten ons ook niet laten beledigen. We geven duidelijkheid en stellen grenzen. "

Dit geeft precies weer waar het in onze praktijk, ook in de bescherming van de waarden van de rechtsstaat, over gaat. Aan de ene kant de afweging van belangen van burgers. Aan de andere kant: goed en professioneel optreden door politiemensen.

De mogelijkheid tot ingrijpen door politiemensen op dit soort momenten als in Kanaleneiland,

is een groot goed maar moet gebeuren volgens afspraken die we hierover hebben gemaakt. Het ingrijpen kan immers leiden tot de toepassing van geweld door de politie of tot het beperken van vrijheden bij mensen. En dit moet altijd rechtmatig gebeuren.

Dit betekent dat de mate van geweldtoepassing plaatsvindt naar verhouding tot wat is gebeurd, en geen andere opties in optreden meer mogelijk zijn.

Ik wil iets dieper ingaan op deze waarden – niet zozeer die van de rechtsstaat, maar onze waarden binnen de politieorganisatie.

Wijkteamchef Elfalah zei het al: “Gedraag je goed en professioneel. [...] We geven duidelijkheid en stellen grenzen. “

Deze benadering van Elfalah past binnen het denken van de nieuwe politieorganisatie die wij nu bouwen. Wij hebben voor deze organisatie een aantal kernwaarden neergelegd die het fundament vormen van de organisatie die wij willen bouwen: visie- en waardengestuurd.

Wat is onze visie? Wij willen als politie een bijdrage leveren aan veiligheid door betrouwbaar en alert te zijn, slagvaardig op te treden en samen te werken met partners in de veiligheidsketen – ook burgers vallen hieronder. Wij hebben aangegeven ook een politie te willen zijn die vertrouwt op de professionaliteit van haar mensen, een organisatie die blijft leren en innoveren.

Deze visie doet een beroep op een aantal deugden en vaardigheden van politiemensen: betrouwbaarheid, alertheid, bereidheid tot optreden en het zoeken van verbinding. De visie geeft aan de andere kant ook aan, dat politiemensen de kennis, vorming en ruimte krijgen om 'goed politiewerk' te kunnen leveren - professionele ruimte noemen wij dat ook wel. Ruimte om afwegingen te kunnen maken, afwegingen die leiden tot een goed resultaat, naar het oordeel van de professional.

En wat betekent het daarbij een waardengestuurde organisatie te zijn? Dat betekent dat we ons realiseren

- dat goed politiewerk context afhankelijk is;
- dat niet al ons werk zich laat vatten in regels;
- dat we niet voor iedere situatie waarin onze mensen optreden een protocol kunnen opmaken.

Maar dat dit ook niet nodig is – als we onze mensen dan ook maar voldoende ondersteunen in dit werk en we gezamenlijk een helder en herkenbaar waardenkompas hebben op basis waarvan we prioriteiten kunnen stellen, duiding kunnen geven aan nieuwe en onverwachte ontwikkelingen en ons duidelijk kunnen profileren. Handelen vanuit waarden betekent dus dat we niet ‘zomaar wat doen’.

Dat is niet eenvoudig, maar het is ook niet nieuw. We hebben de ambtseed of belofte afgelegd en kennen de Code Blauw waarin we waarden als respect, transparantie en verantwoordelijkheid hebben neergelegd als richtinggevend voor ons gedrag. Deze waarden blijven staan, maar de veranderende context waarin wij werken vraagt om een focus, en de kern - vertaald vanuit onze visie op het werk - ligt voor ons bij de waarden integriteit, betrouwbaarheid, moed en verbinding.

Dat klinkt nog vrij overzichtelijk en bijna als een vanzelfsprekendheid. Maar de kernwaarden zijn dan ook wel veilig abstract geformuleerd – vraag is hoe we deze waarden invulling geven. Hoe we deze abstracte begrippen vertalen naar voor de politie gewenst handelen en gedrag.

En in onze praktijk is dit gewenste handelen veelal afhankelijk van de context waarin we werken. De context is op Kanaleneiland anders dan hier in Warnsveld, de vraag naar politieoptreden is daarmee anders. Omdat daarbij politiemensen onderling verschillen, is het gesprek over de betekenis van de kernwaarden belangrijk. Hoe maken we deze expliciet in het werk? Ik wil dit onderdeel laten zijn van ons dagelijks gesprek, binnen het MT en binnen de briefing bij aanvang van de dienst.

Om met u nu al een korte verdiepingsslag te maken, kijk ik naar twee van genoemde waarden: integriteit en moed – is het zo overzichtelijk en vanzelfsprekend wat wij van onze collega's vragen?

Een beetje integer bestaat niet, zei Ien Dales in 1992. We kennen deze uitspraak allemaal, we zijn het daar ook mee eens.

Maar toch, integriteit is een deugd die heel dicht op jezelf komt - op jezelf als mens en op jezelf als functionaris. Vaak loopt dit gelijk op, maar soms niet. En wat betekent het dán om integer te zijn?

Als regels ontbreken of onhelder zijn, dan oordeel je en handel je op moreel verantwoorde wijze, op basis van algemeen aanvaarde sociale en ethische normen. Je neemt hierbij verantwoordelijkheid voor je eigen handelen, je bent aanspreekbaar op je gedrag en je spreekt anderen hierop aan.

In dezelfde lijn staat moed. Moed is ook een deugd die heel dicht op jezelf komt. Het is zelfs een karaktertrek. Het gaat hier niet om het geweten, maar het gaat om 'het doen'. Het is geen mening maar een daad. Je bent bereid de confrontatie aan te gaan, of deze nu fysiek of moreel is en onzekerheid, angst en intimidatie te doorstaan.

Het gaat dan uiteindelijk over zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen omdat je weet dat je het moreel goede doet.

De leiding van de politie heeft de taak de juiste condities te scheppen, opdat de politiemans of -vrouw met zelfvertrouwen het werk kan doen. Ik noem dat zorgdragen voor een operationele balans, zoals ik vorig jaar ook aangaf:

- een balans aanbrengen in de politietaak uitvoeren en een gepaste verantwoording hiervan
- een balans aanbrengen tussen getraindheid van onze mensen en de dagelijkse taakuitvoering waarvoor ze gesteld zijn;
- en heel belangrijk, een balans aanbrengen tussen de inzet van menskracht en de verwachte problematiek.

Met een juiste operationele balans wordt de 'professionele ruimte' vormgegeven. Het staat voor de invulling van goed politiewerk. Die dingen doen die het beste bijdragen aan veiligheid. Een politiemans -vrouw die met een groot zelfvertrouwen kan handelen.

Tot slot

Waakzaam en dienstbaar staan wij voor de waarden van de rechtsstaat. Wij begrenzen, beschermen en bekrachtigen. Wij vragen onze collega's om integer te handelen, een betrouwbare partner te zijn, moed te tonen en verbindend op te treden.

Ik zei het al eerder: het is niet eenvoudig wat we hiermee vragen van onze collega's. Deze voortdurende afweging tussen belangen op basis van onze waarden maakt het politiewerk tot een veeleisend vak. Of zelfs: een belangrijk en veeleisend ambt omdat deze taak ons van

overheidswege toegekend wordt en alleen kan worden uitgevoerd als ons handelen wordt gedragen door de burgers in Nederland en onze gezagdragers.

En dit vraagt veel van onze mensen. Het vraagt niet alleen om kennis en vaardigheden die wij hen kunnen meegeven, maar ook om flexibiliteit en het inschattingsvermogen welk interventie betekenisvol is in de gegeven situatie.

En daarin nemen wij risico's, iedere dag opnieuw. Dat weten we en bespreken we, zeker op een dag als vandaag wanneer we denken aan onze collega's die ons tijdens de uitoefening van ons vak zijn ontvallen.

Dank u